

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantni pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letna 60 din za inostranstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davak posebej. Polt. ček. rač. 11.753. Telefon 4586

Vprašanje napredovanj

Mnogo je vprašanj, ki se celokupno učiteljsko znanje zanima, in se učiteljska organizacija zavzema za njihovo rešitev; med najaktualnejša pa brez dvoma spadajo naša napredovanja. Od časa, ko je bilo ukinjeno avtomatično napredovanje, se stalno naglašuje potreba po pravični rešitvi tega bolečega problema.

Zakon o uradnikih prenaša pravico izvedbe napredovanj osebno na gospoda ministra, toda istočasno predvideva v drugih členih tudi rangno listo in vsebuje tudi določila, kako se ima ta rangna lista sestaviti in voditi. To naj bi bilo nadomestilo za naše avtomatično napredovanje. Da bi se preprečilo vsaka krivica, določa uradniški zakon celo to, da ima vsak uradnik vpogled v rangno listo in s tem seveda tudi možnost uvedbe postopka za izvedbo popravkov, če v tej rangni listi ni pravilno uvrščen.

S temi določili o rangni listi je zakonodavec jasno pokazal, da je nujno potrebno napredovanje učiteljskega po nekem vnaprej določenem redu. Na ta način je tudi pravica svobodnega presojanja resornega ministra omejena in je ministrstvo pri izvedbi napredovanj vezano na določila, ki po svoji vsebini jamčijo, da se bodo izvrševala napredovanja na način, ki izključuje vsako protekcijo, pa tudi vsako zapostavljanje. Po ukinutvi avtomatičnega napredovanja so bila ta določila nujna, ker so le na njihovi osnovi od napredovanj izključeni vsi mogoči vplivi, predvsem strankarsko politični. To pa je edino pravilna osnova in tudi garancija, da se pri tako važni uradni zadevi kot so napredovanja, ohranijo moralni temelji celotnega postopka. In vera v pravilno in striktno izvajanje navedenih zakonitih določil bi morala biti učiteljsko ohranjena. Res je sicer, da kljub zakonitim določilom učiteljsko do danes še nima rangne liste, in čeprav se ni izšel pravilnik za njeno vodenje, vendar osnovni temelji za izvedbo napredovanj obstojajo, ker jih zakon določa in že samo to dejstvo bi moralo zadostovati.

Vse to so razlogi, ki nas upravičujejo smatrati, da je protizakonito, če se napredovanja ne izvršujejo po času čakanja prosilcev v isti skupini, marveč se upoštevajo najrazličnejši drugi vidiki. Ne more nam biti vseeno, ali se zakonita določila, ki so celoti le v prid, ne izvajajo, in to samo v korist posameznikov. In prav iz tega razloga naglašamo vsebino teh določil, ki morajo biti trdna moralna osnova pravični izvedbi sedaj tako zelo omejenih napredovanj. Ako pa ta osnova pade in se izvršujejo napredovanja po sistemu, ki je zakonitim določilom nasproten, tedaj to vpliva na vse učiteljsko naravnost porazno, ga materialno oškoduje, ga demoralizira in mu jemlje voljo do dela, ker pač uvideva, da kvalitetnejše delo in boljša kvalifikacija ter starost so prestali biti pogoj za prvenstveno pravico do napredovanja. — Ali je mogoče predvideti kvarne posledice, ki jim je povod tak nepravilen in nepravilni postopek? Kdor se poglubi v jedro tega vprašanja in ga skuša razvozlati s povsem psihiološkega vidika, ne bo prišel do rožnatih pogledov v bodočnost.

Učiteljska organizacija, ki stalno prisluškuje odmevom raznih takih postopkov in sistemov, je že takoj v početku spoznala nujno potrebo striktnega postopka po zakonitih določilih pri učiteljskih napredovanjih. Zaradi tega je že opetovano v deputacijah, s predstavkami in po svojem stanovskem tisku opozorila odločujoče činitelje na nujnost, da se postavi izvedba napredovanj na one moralne temelje, ki jih označuje zakon. Vse to je delala v prepričanju, da služi dobri stvari, delala in se trudila izposlovati uspehe, da prepreči kvarne vplive demoralizacije stanu, ki mu pripada med mladino in narodom vloga vzgojitelja. In kakšen naj bo naraščaj in kakšen naj bo narod, ki ga bodo vzgajali zagrenjeni in demoralizirani vzgojitelji?

Svoj apel ponavljamo z ozirom na zadnja napredovanja, ki niso izvedena po principih, zapadenih v zakonu, katere smo še posebej naglasili v začetku tega članka. Vse to kaže, da je ostalo vse pri starem in da so ostale brezuspešne naše opozoritve in naši apeli, naj se postavijo napredovanja na etično osnovo in se izvajajo v duhu zakona. Ne moremo si tolmачiti, kako je mogoče prezreti tako tehtne in upravičene opozoritve in apele v trenutku, ko gre res za dobro in koristno stvar. Ko ponavljamo svoj klic in opozarjamo na moralne temelje izvedbe napredovanj, naglašavamo, da so ti nujno potrebni, da učiteljsko ne zgubi vere v objektivnost, ker sta poštenost in pravica tisti, ki ustvarjata zadovoljstvo, kar je predpogoj za požrtvovalno delo učiteljskega. In prav to delo je v današnjih časih potrebno bolj kakor kdaj koli prej.

Kriterij današnjih napredovanj

Mogoče bo kdo rekel: »Kaj le toliko piše Učit. tovariš o napredovanjih?« Res je, o naših napredovanjih je bilo že toliko govora, da so pač upravičene besede, ki jih je izrekel slovenski poslanec pri proračunski debati v narodni skupščini: »Ta (napredovanja) so tako samo po sebi umevne stvari, da bi bil čas, da bi o tem ne bilo treba v naši javnosti več govoriti.«

Zalibog, da se moramo vedno znova vračati k temu perečemu vprašanju. V zadnji številki Učit. tov. sem omenil, da so bila napredovanja v vseh strokah drž. uslužbenstva in da so pri pošti dosegla število 200, kar znaša 20 % vsega uradniškega kadra. Če je lahko napredovalo 20 % uradnikov poštne stroke, tedaj je možno in pravično, da napreduje tudi 20 % učiteljskega, ter je končno čas, da pride tudi učiteljsko na vrsto. Naša želja in tiho upanje se nam je končno izpolnilo. V časopisu lahko čitamo, da je napredovalo nekaj ljudskošolskih učiteljev. Ne morem mimo teh napredovanj, ne da bi podčrtal dvoje stvari.

Prvič. Napredovalo je tako malo število učiteljskega, da skoro ne moremo govoriti o večjih napredovanjih. Za ilustracijo navajam sledečo statistiko:

Na napredovanje	Napredovalo	v %
čaka	je	
Pripravnikov 400	10	2,5 %
IX. skupine 510	18	3,5 %
VIII. „ 770	38	5 %
VII. „ 790	40	5 %
VI. „ 1100	10	0,9 %
Skupaj 2570	116	4,5 %

Dočim je v poštni stroki napredovalo 20 odstotkov od vsega uradništva, je pri učiteljs-

stvu napredovalo le 4,5 % od upravičencev ali 2,5 % od vsega učiteljskega. Račun nam namreč pokaže, da je pri učiteljskem napredovanju le ena desetina. To je porazna številka, zato upravičeno upamo, da bodo glavna napredovanja šele sledila.

Drugič. Ze v zadnji številki sem napisal, da je sedanji kriterij napredovanj, da napredujejo tisti, ki so po rangni listi najstarejši, t. j. ki najdalj čakajo v nižji skupini. Če že ni mogoče izvesti avtomatičnih napredovanj, tedaj se naj vršijo po starostni vrsti. V svrhu strogo objektivnih napredovanj je tudi naša sekcija sestavila rangno listo. Izgleda pa, da se pri napredovanjih premalo upošteva, kar povzroča jezo in zagrenjenost. Današnja napredovanja namreč sploh ne upoštevajo čakalno dobo. Ne bom se spuščal v podrobnosti, navedel bom le nekaj zanimivih primerov: Napredovali so učitelji najrazličnejših datumov, tako da dobi čitatelj vtis, da je izbirala boginja sreče ali pa »strica«. Naj si vsakdo tolaži to kakor si hoče, mislim da si bomo v presoji vsi edini. Tako so napredovali v višjo skupino učitelji, ki so prišli v predhodno skupino aprila ali oktobra 1932., februarja ali novembra 1933., ali celo januarja 1934.! Tako je napredoval učitelj, ki je prišel v predhodno skupino januarja 1934., ter je imel pravico na višjo skupino januarja 1938. Čakal je torej 1 leto in 4 mesece, drugi pa čakajo od leta 1932., t. j. 3 leta in pol!

Upajmo, da sledijo v kratkem večja napredovanja, ki bodo upoštevala vse, ki so bili zapostavljeni. Priti morajo na vrsto vsi, ki čakajo več kot 1 ali 2 leti. Upoštevati pa morajo edino merodajen kriterij — dolžino službe v nižji oz. predhodni skupini. Naša edina zahteva je — pravična in objektivna napredovanja.

Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva

Prave kmetijske strokovnjake v našo vas!

Kaj naj rečem? Gotovo najprej to, da se takšna in slična vprašanja in polemike ponavljajo pri nas od časa do časa pod različnimi naslovi že desetletja in da se bo ta »problem« čez nekoliko let brez dvoma zopet povrnil v slovenske dneve predale, da ga nekoliko prevetrimo. Tudi razne resolucije, v kolikor se tičejo učiteljskega dela v kmetiskem podeželju, niso nič novega, in niti zahteva, da mora učitelj ljudske šole na kmetih izvirati neposredno iz kmetijskih razmer, ali kakor se sliši lepše, s »kmetijske grude«, ker da bi bil le takšen direkten kmetijski potomec najboljši, če ne edini delavec za kmeta, nima na sebi mnogo originalnega, saj jo lahko zasledimo v določenem krogu slovenske meščanske družbe vedno, kadar koli se je govorilo, se govori in se bo z nje stališča sploh govorilo o slovenskem učitelju. Pripomnim pa naj, dasi le mimo grede, da se s tega stališča kmetijsko vprašanje niti v prvi vrsti ne načenja, kajti praktično življenje je dokazalo, da je kmetijsko vprašanje, kot skupek cele vrste gospodarskih, socialnih in kulturnih problemov naše vasi, le podrejenega, drugotnega pomena. Zato ima zahteva po učiteljevem direktnem kmetiskem poreklu ali otipljivo politično tendenco, ali pa v nepoučenosti ne vidi čudna zahteva žive in zadosti jasne resnice, da slovenski učitelj ni potomec slovenskih fevdalcev, niti sin ali hči slovenskih pridobitnikov, gospodarstvenikov in denarnikov (trgovcev, advokatov i. sl.), temveč otrok slovenskega delovnega ljudstva, kmetov, bajtarjev, delavcev. Slovensko zemljo posedujejo večinoma mali kmetje, skoraj bajtariji, in delavci, kmetjski kakor industrijski; in iz te plasti izvira najizrazitejši delavec našega kmetjsko-bajtarsko-delavskega naroda: učitelj. Kar tiče izvora učiteljskega, bi bilo torej vse v redu. Govoriti ali pisati toliko o vprašanju kmetijske strokovne izobrazbe učiteljskega pa je — ne morem si kaj, da ne bi tega izrazil — čisto odveč in mi je prav žal, da smo razdirali, da razdiramo in da bomo tudi v prihodnosti na račun tega »vprašanja« razdrli marsikatero nepotrebno besedo.

Bodimo si že enkrat na jasnem, katero je naše poslanstvo! Tudi v kmetiskem podeželju bodi vsemu našemu delu osrednja točka: šola in plodonosno delo v šoli med šolsko in šoli odraslo mladino. Privatno je pač vsakdo lahko kar koli hoče, recimo odličen vrtnar, slikar, govornik, režiser, sadjar itd., itd., s svojo sposobnostjo in ljubeznijo do stvari lahko mnogo, mnogo koristi ljudstvu, v kolikor se pač v tej dobi propadajočega gospodarstva more sploh komu koristiti; toda osrednje točišče vsega dela, ki mu je posvetiti vse srce in dušo, bodi pri našem poklicnem delu človek — šolski otrok, radi katerega smo poklicani v šolo in kateremu je pred vsemi drugimi poglobiti se v najtemeljitejši študij. Pe-

dagoško delo, a s tem delom v zvezi je, kdor mu hoče zadostiti, kakor vemo, mnogo, mnogo truda in naporov, naj absorbira celega človeka — učitelja. Mislim, da se je slovensko učiteljsko v veliki meri posvetilo pedagoškemu delu tudi v našem podeželju in da ravno pri tem udejstvovanju pogreša mnogo svoje strokovne izobrazbe, katere jim je premalo nudila učiteljska šola. Vsemu so krive pač razmere. In odveč bi pač bilo načenjati sedaj

Turneja Učiteljskega pevskega zbora „Emil Adamič“ po Bosni in Dalmaciji

(Nadaljevanje in konec.)

Po šesturni vožnji smo prispeli v Mostar. Na postaji učiteljsko in mnogo drugega občinstva. Dež, ki nas je spremljal pri vseh sprejemih, je tudi začel rosi. Tov. Krsto Škubonja, predsednik sreskega društva za Mostar, je izrekel našim pevcem iskreno in tovariško dobrodošlico. Odgovoril mu je član zbora tov. Radovan Gobec. Mostarski tovariši so odpeljali naše pevce in pevke v mestno kopališče, ki je po svoji velikosti in lepoti menda edino na Balkanu. Voda je osvežila naše pevce, da so bili dobro razpoloženi za večerni nastop, ki se je vršil v lepi dvorani Oficirskega doma ob množestevitni udeležbi zelo hvaležne publike. Koncert so posetili komandant armije, poveljnik divizije, sreski načelnik in mnogo drugih odličnikov. Več pesmi je moral zbor ponoviti, a tovariši so nam stiskali od veselja naše roke. Naš uspeh je bil tudi njihov uspeh!

Družabni večer je bil zaradi hitrega odhoda pevcev zelo kratek, a zato tem priskrbenjši in tovariški. Med naše pevce in pevke so se posedli tovariši in tovarišice iz Mostarja; pa tudi nekaj naših rojakov, ki že več let prebivajo v tem mestu, nam je delalo družbo. Veselja je bilo čez mero dovolj. Prvi je govoril na tem sestanku predsednik sreskega društva, tov. K. Škubonja. Govoril je o vlogi nacionalnega učitelja v naši državi ter o pomenu pesmi za naše osvobodjenje. Na koncu je predlagal, da se odpošlje predsedniku JUU tov. Ivanu Dimniku iz veselja nad uspehi koncertov in v znak stanovske solidarnosti pozdravne brzojavke. Navzoči so njegov predlog sprejeli z velikim odobravanjem in aplavzom.

Naše pevke in pevce je pozdravil nato zastopnik pevskega društva »Gusle«, najstarejšega pevskega društva v Mostarju. Njegov govor je bil slavošpev pesmi, ki nas je osvobodila in združila. »Slovenci so bili naši prvi učitelji«, je dejal med drugim in nadaljeval

VSEBINA:

Vprašanje napredovanj.

Kriterij današnjih napredovanj. Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva. — Prave kmetijske strokovnjake v našo vas!

Turneja Učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič« po Bosni in Dalmaciji.

Pravila Učiteljske samopomoči. UČITELJSKI POKRET: Beležimo svoje misli!

LISTEK: Pri avtorju »Dije« v Celju.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Kaj vse pišejo. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

že potrebe kmetijske izobrazbe, ko učitelj v našem podeželju vendar nikakor ne želi postati neke vrste kmetijski strokovnjak, temveč ostati učitelj mladine ter vodnik ljudstva v boljše čase. A za vse to potrebuje predvsem dobre in solidne pedagoške opreme. Krogli, ki postavljajo v zvezi z učiteljskim delom na kmetih kakršne koli resolucije in zahteve po kateri koli »kmetijski strokovni izobrazbi«, pa tudi drugi, ki radi razpravljajo o tem »vprašanju«, najbrže ne razumejo učiteljskega poslanstva v naši vasi.

Strokovna kmetijska izobrazba, ne glede na nas, je sama na sebi tako ogromna, da četudi bi poedinec hotel, ne bi mogel istočasno kot s svojo posebno izobrazbo, zajemati tudi vanjo, ne da bi s tem škodoval in eni in drugi. Zato poprej tista opazka, da je škoda, ako bi se naprej o tej snovi v zvezi z našim stanom besede »razdirali«. Samo od predavanja nima nihče nič. Praktično delo pa je drugo vprašanje! Pri nas se od poklicnih kmetijskih strokovnjakov udeležuje malokdo na terenu, njih delo je menda osredotočeno bolj v administraciji. Premalo jih je, in v tem je ves problem, če natančno premislimo. Ob natrpanosti srednjih šol pogreša naše podeželje poklicne kmetijske strokovnjake, ki bi stalno prebivali med narodom, strokovno vodili kmetijstvo, vse upravne ali šolske občine na terenu, in kot državni ali banovinski ali občinski organi praktično kazali narodu pot v boljše, rentabilnejše in naprednejše gospodarstvo. Tudi šola bi s tem pridobila strokovno moč in ob skupnih naporih preprostega kmetijskega ljudstva ter kmetijskega izobraženca bi lahko govorili o naši recimo boljši dobi.

Za tem stremljenjem pojdemo, pomagajmo in organizirajmo! Ta problem raziščimo, o njem razpravljajmo, pišimo in vplivajmo, da se uresniči!

Za sprejem in za vso gostoljubnost se je zahvalil mostarskim tovarišim vodja turneje, tov. Vinko Rupnik, poudarjajoč moč naše stanovske organizacije, dočim se je član zbora tov. Radovan Gobec v svojem navdušenem govoru dotaknil vloge pesmi v bratstvu med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Nekaj čez pol eno ponoči je zbor odpotoval proti Dubrovniku, najjužnejši točki svojega potovanja. Sredi najlepših spominov so naši pevci in pevke polegali na trde klopi in zaspali.

V širokih vijugah smo se v jutru 13. maja spustili v zgodovinski Dubrovnik. Kljub zgodnji uri — pol šestih zjutraj — in slabem vremenu je čakalo naše pevce na postaji v Gružu lepo število stanovskih tovarišev in tovarišic. Pevce je pozdravil v imenu dubrovnškega učiteljskega predsednika sreskega društva tov. Ivo Burdžlez. Njegov govor je bil slavošpev lepote in kulturi Dubrovnika, slavošpev morju in soncu ter nadvse priskrben in tovariški pozdrav slovenskim učiteljem, ki so prinesli s seboj lepoto svojo pesmi. Nato je pozdravil zbor zastopnik tamkajšnjega slovenskega krožka advokat dr. Martin Malnerič, ki že 14. leto prebiva v Dubrovniku in kot aklimatiziran Slovenec pozna prav vsak kamenček tega znamenitega mesta. Zazelel je pevce in pevke, da bi odnesli iz Dubrovnika najlepše spomine. Obema pozdravoma je odgovoril član zbora tov. Radovan Gobec, nakar se je zbor odpeljal s tramvajem v mesto samo.

Prvi dan bivanja v Dubrovniku je bil določen za počitek ter razgled mesta in otoka Lokruma, pri čemer nam je bil najboljši tol-